

Jaarverslag 2009

De Vereniging Kleine Kernen Limburg is in 2003 opgericht met als doel initiatieven van bewoners te ondersteunen ter behoud of verbetering van de vitaliteit van kleine kernen in Limburg. De VKKL doet dat door uitwisseling van kennis en ervaringen en door activering, advisering en belangenbehartiging. In 2009 zijn 84 bewonersorganisaties (dorpsoverleggen, dorpsraden, dorpscomités) lid van de VKKL.

VKKL
Vereniging Kleine Kernen Limburg
Bemmelstraat 2
5961 HN Horst
Telefoon 077 3978503
Facx 077 3978505
E-mail VKKL@synthese.nl
Rabobank 1736.06.202
KvK Venlo 12051678

Inhoud

	Blz.
Inleiding	3
1. Vitale dorpsorganisaties:	4
- Advisering en begeleiding	
- Adviezen gemeenten	
2. Organisatie VKKL:	6
- communicatie	
- themabijeenkomsten en scholing	
3. Dorpendag 2009	9
4. maken van Dorpsontwikkelingsplannen	10
5. Uitvoeren van Dorpsontwikkelingsplannen	11
- Proeftuin Zelfsturing	
6. Witte Vlekken	12
7. Provinciaal Kleine Kernenbeleid en agenda 2020	13
8. dorpsommetjes	13
9. Thuis in 't groen	13
10. Steunpunt gemeenschapshuizen	14
11. Bestuur & ontwikkeling	15
12. Financieel verslag	17
Bijlage:	
- Overzicht leden VKKL 2009	

Inleiding

Het aantal bewonersinitiatieven in Limburgse dorpen is ook in 2009 toegenomen. In steeds meer dorpen slaan bewoners de handen ineen en maken plannen voor tal van activiteiten en leefbaarheidsprojecten. Steeds meer van deze initiatiefnemers vinden de weg naar de VKKL met vragen om informatie of ondersteuning. Door de groei van onze vereniging kunnen we steeds beter op de verschillende vragen en situaties van dorpen inspelen. Elk nieuw contact met de VKKL levert ook weer nieuwe kennis en ervaringen op. We slagen er daardoor steeds beter in om de kennis in het ene dorp te koppelen met de vragen uit het andere dorp. Tegelijkertijd constateren we dat in Limburgse dorpen voortdurend nieuwe antwoorden op nieuwe situaties gezocht dienen worden.

De veranderingen op het platteland voltrekken zich in een snel tempo. De bevolkingsdaling, de vergrijzing, de diversiteit in leefstijlen en de economische en bestuurlijke schaalvergrotingen zullen ook de komende jaren het sociale klimaat in dorpen ingrijpend beïnvloeden. In het tempo van deze veranderingen lijken dorpen steeds meer op stedelijke samenlevingen die van oudsher de voorhoede vormden van sociaal culturele ontwikkelingen. De bewonersorganisaties in dorpen zoals dorpsraden en dorpsoverleggen zijn daarom ook voortdurend in ontwikkeling. De bewonersparticipatie doorloopt in elk dorp en in elke gemeente bepaalde fasen. De eerste dorpsraden in Limburg zijn in de jaren zeventig ontstaan om aandacht te vragen bij de politiek voor leefbaarheidsvraagstukken van hun dorp. Het ging toen vooral om gehoord te worden en de belangen van het dorp te behartigen. Nu veertig jaar later heeft de samenwerking tussen dorpsraden en vele Limburgse gemeenten grote ontwikkelingen doorgemaakt. Terwijl deze gemeenten toe zijn aan een nieuwe fase van bewonersbetrokkenheid, zoals de zelfsturing in de gemeenten Peel en Maas en Valkenburg aan de Geul, worden in andere Limburgse gemeenten de eerste stappen gezet van dorpsraden of dorpsoverleggen. Elke gemeente in Limburg kent haar eigen vormen van samenwerking met bewonersinitiatiefgroepen. Voor de VKKL is dit elke dag een spannend proces met soms het karakter van een ontdekkingstocht; wat kunnen we hierin van elkaar leren om stappen voorwaarts te zetten in gemeenschapsontwikkeling van de kleine Limburgse kernen. In dit jaarverslag laten we zien welke stappen dat in 2009 waren.

Ben van Essen, voorzitter.

Vitale dorpsorganisaties

Beoogd resultaat

- De VKKL wil groeien met 5 leden van dorpsoverleggen of vergelijkbare organisaties en draagt bij aan de oprichting van 5 nieuwe bewonersorganisaties.
- De VKKL adviseert bewonersorganisaties (35), gemeenten (7) en provincie (4).

In 2009 heeft de VKKL de stijgende lijn van de afgelopen jaren kunnen vasthouden. Het aantal bewonersorganisaties in Limburgse dorpen dat lid is geworden van de VKKL is gestegen van 77 naar 84 leden.

Tabel 1 ontwikkeling aantal leden VKKL

Jaar	Totaal leden	Bewonersorg.	Overige leden
2003	36	19	17
2004	40	22	18
2005	74	50	24
2006	85	58	27
2007	93	66	27
2008	107	77	30
2009	121	84	37

De dorpsoverleggen, dorpsraden of andere bewonersorganisaties die in 2009 lid zijn geworden van de VKKL zijn:

- Dorpsraad Lomm
- Dorpsraad Velden
- Dorpsraad Arcen
- Overlegplatform Evertsoord
- Dorpsplatform Guttecoven
- Dorpscomité Leeuwen
- Kernoverleg Beesel.

Er zijn bij de VKKL 32 bewonersorganisaties van kleine kernen in Limburg bekend die nog geen lid zijn van de VKKL. Een aantal van deze organisaties is in oprichting of pas opgericht.

De overige leden bestaan uit gemeenten, woningcorporaties, overige organisaties en enkele mensen op persoonlijke titel. Als gevolg van de gemeentelijke herindelingen daalt het aantal gemeenten dat lid is van de VKKL.

Advisering en begeleiding

Het secretariaat van de VKKL is dagelijks bereikbaar. De vragen van leden of initiatiefgroepen komen veelal telefonisch of per e-mail binnen. Het bestuur en de medewerkers van de VKKL zorgen voor de beantwoording en dienstverlening. Ook wordt veelvuldig een beroep gedaan op de leden die elkaar informeren. In 2009 hadden de vragen van bewonersorganisaties aan de VKKL betrekking op:

- advies bij oprichting van bewonersorganisatie
- ontwikkeling multifunctionele accommodatie, brede maatschappelijke voorziening
- exploitatie gemeenschapshuizen
- werving leden bewonersorganisatie en opbouw organisatie
- erbij halen en erbij houden van dorpsgenoten
- communicatie met en activeren van jeugd en jongeren
- maken van Dorpsontwikkelingsplan

- bovendorpse clustering van voorzieningen
- toekomst basisonderwijs kleine kern
- ontwikkeling Bouwen in Eigen Beheer of Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
- dorpsommetjes en landschapsontwikkelingsplannen
- ontwikkeling en behoud dagvoorzieningen in kleine kernen
- kermis in kleine kernen
- maken en beheren van dorpswebsites
- toekomst verenigingen.

Adviezen gemeenten

De vragen van gemeenten en provincie aan VKKL hadden in 2009 betrekking op:

- ontwikkeling basisscholen in kleine kernen
- gevolgen bevolkingsdaling voor kleine kernen
- ontwikkeling dorpsontwikkelingsvisies
- haalbaarheid van mobiele voorzieningen kleine kernen
- zelfsturing en andere ontwikkelingen rond bewonersparticipatie
- leefbaarheidsbudgetten voor bewonersorganisaties
- samenwerkingsvraagstukken organisaties kleine kernen.

2. Organisatie VKKL

Beoogde resultaten

- De VKKL brengt minimaal 4 Kleine Kernen Kranten uit en draagt bij aan de voortzetting van het kennisplatform bewoners en beheer websites.
- De VKKL organiseert 2 netwerkbijeenkomsten voor dorpscoördinatoren en opbouwwerkers.
- Voor leden worden 2 themabijeenkomsten georganiseerd en 2 cursussen voor leden.
- Het bestuur draagt zorg voor continuïteit, contacten leden en ontwikkeling van beleid vereniging.

Communicatie

In 2009 zijn 4 Kleine Kernen Kranten verschenen waarin aandacht is besteed aan:

- Presentaties dorpendag 2009 en verslag workshops
- Project Jabeek, methode 'dorpen in het groen'
- Netwerk "Schouw op zorg in Vijlen"
- Kernpunt Neer
- Samenwerking VKKL en KNHM
- Kermis kleine kernen
- Waar lopen gemeenschapshuizen in dorpen tegenaan?
- Teruggave energiebelasting gemeenschapshuizen
- Zelfsturing in Itteren
- Proeftuin zelfsturing Helden en Valkenburg aan de Geul
- Prijsvraag dorpsommetjes
- DOP in uitvoering
- Ons dorpsweb in Koningsbosch
- Dorpsvernieuwingsprijs 2009
- Bevolkingskrimp en kleine kernen
- Hoe betrek je bewoners bij leefbaarheidsprojecten'
- Vrijwilligerswerk dorpsraden Limburg in de lift
- Van dorpsraad naar dorpsoverleg
- Bouwen in eigen beheer Griendtsveen en Lottum
- Steeds meer dorpen digitaal
- Jeugd en leefbaarheid, slaag- en faalfactoren
- Portret van de kleine kernen: Lomm en Leeuwen
- Betekenis kerk voor kleine kern,
- Verslag jaarvergadering VKKL 2009
- Gemeenteraadsverkiezingen 3 maart
- Eerste succes werkgroep buitengebied Grathem
- De burger centraal in laatste advies Raad voor Landelijk gebied

De Kleine Kernen Krant verschijnt in een oplage van 800 exemplaren. Bijna de helft hiervan wordt verspreid onder de leden en relaties in en buiten de provincie. De andere helft wordt verspreid via studiebijeenkomsten en manifestaties zoals de dorpendag of het PlattelandsParlement. De Kleine Kernen krant wordt tevens integraal op de website geplaatst.

Website VKKL en Kennisplatform, www.kennisplatformbewoners.nl

Het gebruik van websites, databanken en digitale netwerken door bewonersinitiatiefgroepen neemt jaarlijks toe. In samenwerking met de landelijke vereniging kleine kernen wordt ingespeeld op deze vormen van uitwisseling van kennis en ervaringen.

In 2009 is de site van de VKKL geïntegreerd met die van het kennisplatform bewonersinitiatieven (www.kennisplatformbewoners.nl)

Het aantal abonnees en het gebruik van het kennisplatformbewoners neemt jaarlijks toe. Met name de nieuwsbrief met provinciaal nieuws is een succes en prikkelt om verder te zoeken op de site van het kennisplatform.

Tabel 2 website kennisplatformbewoners.nl en nieuwsbrieven

Jaar	Bezoeken	Paginaweergave	Abonnees nieuwsbrief	Abonnees Nieuwsbrief Limburg
2007	9.502	51.795	675	133
2008	13.467	58.553	846	171
2009	16.473	50.812	994	228

Tabel 3 gebruik website VKKL

Jaar	Bezoeken	Paginaweergave
2008 (6 maanden)	2.932	10.715
2009	6.675	19.345

Dorpennetwerk Limburg

Het dorpennetwerk Limburg is bestemd voor uitwisseling van ervaringen en kennis door leefbaarheidscoördinatoren van Limburgse gemeenten en opbouwwerkers van Limburgse welzijnsinstellingen. Het aantal deelnemers is in 2009 toegenomen van 35 naar 42 deelnemers.

De thema's van het dorpennetwerk op 23 april 2009, gastgemeente Horst aan de Maas, waren overeenkomsten en verschillen tussen taken en positie van dorpsraadcoördinator en opbouwwerkers. Tevens is aandacht besteed aan de wijze waarop vanuit bewoners gewerkt kan worden aan ontwikkeling en beheer van multifunctionele accommodaties.

De najaarsbijeenkomst van het netwerk in 2009 over het thema leefbaarheidsbudgetten met als gastgemeente Weert is verplaatst naar voorjaar 2010. Hiervoor in de plaats is onder de deelnemers van het dorpennetwerk een inventarisatie gehouden over voorbeelden hoe jeugd en jongeren te betrekken bij leefbaarheidsactiviteiten.

Themabijeenkomsten en scholing

De VKKL heeft in 2009 themabijeenkomsten georganiseerd of meegewerkt aan bijeenkomsten en daarbij onderstaande onderwerpen ingebracht:

- vernieuwende initiatieven rond kermissen kleine kernen
- werven en behouden van vrijwilligers dorpsraden
- hoe ga je als dorpsraad om met vragen en wensen (problemen) in het dorp?
- zelfsturing
- bevolkingsdaling
- leefbaarheidsbudgetten.

De behoeften aan scholing onder leden van dorpsraden en dorpsoverleggen verschuiven. In het verleden was het zo dat elke 4 jaar, ongeveer tegelijkertijd met de gemeenteraadsverkiezingen, de samenstelling van dorpsraden veranderde. Voor de nieuwe leden organiseerde de gemeenten en de dorpsraden vaak een scholing die bestond uit:

- vergader- en discussietechniek en verslaglegging
- interne taakverdeling en organisatie van de dorpsraad
- hoe functioneert de lokale overheid?
- hoe als dorpsraad om te gaan met gevraagde en ongevraagde adviezen in relatie met de gemeente?
- hoe stellen we (beleids)adviezen op?

De laatste jaren liggen de scholingsbehoefte van dorpsraden meer op het vlak van:

- Wat is de taak en functie van dorpsraden gezien de maatschappelijke ontwikkelingen en bestuurlijke veranderingen?
- Hoe kunnen dorpsraden invulling geven aan informeren, stimuleren en faciliteren van initiatieven van bewoners?

De behoeften aan vergader- en discussietechnieken is duidelijk afgenomen. De vragen over de interne organisatie van een dorpsraad en de invulling van de adviesrol pakt de VKKL op in themabijeenkomsten en de advisering op maat. De gemeenten organiseren zelf scholingsbijeenkomsten over het functioneren van de eigen gemeente. Dat gebeurt in het bijzonder bij gemeenten die ontstaan zijn na herindelingen en daardoor over meer dan tien dorpskernen beschikken.

In overleg met de gemeente Leudal is een scholingsaanbod ontwikkeld. In 2010 zal de gemeente de behoefte inventariseren en aan de hand van die uitkomsten een aanbod ontwikkelen in samenwerking met de dorpsraden en VKKL.

Projectmatige activiteiten

3. Limburgse Dorpendag 2009

Beoogd resultaat

De VKKL organiseert een Limburgse dorpendag waar leden van dorpsraden kennis en ervaringen uitwisselen rondom een tiental thema's of presentaties. Gemikt wordt op een deelname van 140 personen.

Ruim 140 mensen waren op 13 juni 2009 ondanks het zomerse weer toch naar Baexem afgereisd om deel te nemen aan de Limburgse Dorpendag 2009. Wethouder Jeurgers van gastgemeente Leudal sprak in zijn welkomstwoord met veel enthousiasme over de uitdagingen van het ontwikkelen van dorpsradenbeleid in zijn gemeente. Gedeputeerde Wolfs bevestigde in haar inleiding nog eens waarom de VKKL een erkenning als maatschappelijke organisatie heeft gekregen. Tevens refereerde de gedeputeerde onder andere aan het succes van het dorp Melderslo. Ze pleitte ervoor dat dorpen vaker de regie nemen en krijgen bij uitvoering van grootschalige projecten zoals een multifunctioneel gemeenschapshuis.

Het aanbod van workshops was ook dit jaar weer zeer divers. Deelnemers konden kiezen uit ruim tien workshops, over bijvoorbeeld nieuwe zorgconcepten, de toekomst van het verenigingsleven, drie discussiegroepen over actuele thema's en een informatiemarkt met twaalf kraampjes. Sommige workshops en discussies puilden uit qua belangstelling, zoals de inspirerende discussie over zelfsturing onder leiding van Joop Verhulst. De workshopleiders spraken achteraf van een goede, plezierige sfeer tijdens hun presentaties. Deelnemers stonden open voor "nieuwe" initiatieven en keken hierbij positief kritisch naar de mogelijkheden voor hun eigen lokale situatie.

Gemeenschapszorg Vijlen

Een workshop met ongeveer 10 deelnemers onder leiding van Jean Vroemen en Nicole Quaedackers (Dorpscommissie Vijlen). Een prettig gevarieerd gezelschap met dorpsraden, vrouwenorganisaties, een wethouder en een vertegenwoordiger van de VKK-Brabant nam plaats bij deze workshop. De vertegenwoordigers uit Vijlen gaven aan dat er op straatniveau (bottom-up) wordt gekeken of bewoners hulp/ondersteuning nodig hebben. Hierna worden zij in contact gebracht met een vrijwilliger die dit kan bieden. Een innovatieve aanvulling op de professionele zorg. Het is ook een manier om talent en potentie op straat/buurtniveau te vinden. De workshop krijgt mogelijk een vervolg in een jaarlijkse uitwisseling van ervaringen.

Zorgplein Leudal

Twee workshops, 's ochtends overvol met ruim 20 personen, 's middags ruim 10 personen. Thomas Tan en Ton Donders (ASQ Group) presenteerden een nieuw concept dat in Neer als proefproject heeft gedraaid. Vrijwilligers zijn het eerste aanspreekpunt voor hulpvragen uit het dorp. Via een digitale beeldverbinding kan er contact worden gelegd met medewerkers van deelnemende aanbieders van diensten en (zorg)voorzieningen. Tijdens de workshop is het voor de deelnemers even wennen aan de mogelijkheden van het concept. Enthousiasme en positief kritische vragen kwamen los. De kleinere groepsamenstelling 's middags zorgde voor meer diepgang en daardoor interessante discussies. Een prima manier om een vernieuwend concept breed te presenteren. Voor meer informatie zie www.asqgroup.nl.

Landschap op de lokale agenda

Een kleine 15 deelnemers volgde de workshop van Gertjan van Elk en Jan Kluskens (IKL) vol informatie over landschap(beheer), de rol van het landschap voor de (identiteit)ontwikkeling van de mens, het belang om bewoners en vooral ook jeugd te betrekken bij de natuur en het landschap. Praktische voorbeelden van de inleiders gaven aanleiding tot tal van vragen en vooral ook inspiratie om lokaal met de verbinding landschap & leefbaarheid aan de slag te gaan. Als nieuwtje werd tijdens de workshop bekend gemaakt dat er in het najaar door het IKL samen met de provincie een nieuwe wedstrijd voor dorpsommetjes wordt georganiseerd (zie ook elders in deze krant).

Bouwen in eigen beheer

Een geïnteresseerde groep van een kleine 20 personen bezocht deze workshop onder leiding van 3 jonge bouwers uit Beringe en hun gemeentelijke contactfunctionaris. De bezoekers worstelden met de aanpak of wilden starten met een project om in eigen beheer te bouwen. Er werd aandachtig geluisterd, maar ook uitgebreid verteld over de eigen ervaringen in andere dorpen. Nu eens niet alleen de theorie over “bouwen in eigen beheer”, maar het verhaal uit de praktijk van betrokkenen zelf. Fijn om zo ervaringen te delen.

Verenigingscoach & Vereniging van de Toekomst

In deze workshop kwamen twee manieren aan bod om het verenigingswerk te ondersteunen en te versterken. In de ochtendsessie werd de **Verenigingscoach** door bijna 25 personen bezocht, en in de middagsessie mocht **Vereniging van de Toekomst** 10 deelnemers verwelkomen. Cristan Segers (Huis voor de Sport) presenteerde de twee methoden die worden ingezet om het verenigingswerk in kleine kernen te versterken. Kijk kritisch naar de vereniging, wees creatief met oplossingen, zoek lokale samenwerking en draagvlak, versterk elkaar. Grote uitdaging: “de vrijwilligers werven en behouden”, ook hierin moet de vereniging creatief zijn. Bied vrijwilligerswerk aan op maat (van de potentiële vrijwilliger).

Dorpsplannen maken

Een groep van ongeveer 25 deelnemers bezochten deze workshop van Ger Verdonschot (Vitaal Kapitaal). Belangrijkste boodschap: “Pak als dorp zelf zaken op. Houd samen het dorp tegen het licht en kijk naar de toekomst. Creëer samen de kansen voor de toekomst.” Een boodschap die discussie en feedback opleverde.

De informatiemarkt

Op de informatiemarkt kon men kennis maken met Speeltuinwerk Limburg (SPEL), Vitaal Kapitaal, AED-Solutions, IKL, BTL-Advies, Wel.Kom, Proteion Welzijn, Vorkmeer, gemeente Leudal, Kleur in Castenray, Kennisplatform Bewonersinitiatieven en VKKL. Alle standhouders mochten rekenen op een grote belangstelling van de deelnemers. Over en weer werden gegevens uitgewisseld en in sommige gevallen al vervolgspraken gemaakt. Ook de jongeren van “Kleur in Castenray” mochten tijdens de informatiemarkt rekenen op veel belangstelling.

4. Maken van DorpsOntwikkelingsPlannen

Beoogd resultaat

De VKKL adviseert bij de samenstelling van 6 DOP's

In 2009 zijn in Limburg wederom diverse dorpsontwikkelingsplannen gemaakt door bewonersorganisaties in dorpen. Veelal gebeurde dit met medewerking van gemeente en andere instanties. In totaliteit zijn er Limburg circa 60 Dorpsontwikkelingsplannen gemaakt door dorpsraden en andere bewonersorganisaties. De VKKL is betrokken geweest bij de

voorbereiding of het samenstellen van DOP's in Wanssum, Meerlo, Tienray, Heijen, Posterholt en Grathem.

Een trend van de laatste jaren is dat gemeenten het DOP steeds meer toepassen in het gemeentelijke leefbaarheidsbeleid. In sommige dorpen heeft de gemeente de regie in handen van een DOP. Dat is bijvoorbeeld het geval in Roerdalen en Margraten. In Venray worden onder regie van de gemeente Dorpsontwikkelingsplannen en Wijkontwikkelingsplannen gemaakt door gebiedspanels waarin vertegenwoordigers zitten van onder andere gemeente, bewonersorganisatie, welzijnsinstelling, woningstichting en politie. De DOP's van de Venrayse dorpsraden waren 6 jaren geleden ongeveer de eerste in Limburg, deze dienen nu als basis voor de gemeentelijke DOP's.

De gemeentelijke DOP's zijn vaak structuurvisies waarin de gemeente per dorp of wijk de projecten beschrijft die de komende jaren uitgevoerd moeten worden om de leefbaarheid te behouden. Met deze gemeentelijke aandacht voor de DOP's wordt tegemoet gekomen aan een belangrijk punt van kritiek op de DOP's, namelijk dat de uitvoering van de wensen en ideeën te wensen overlaat. Sommige DOP's verworpen tot papieren tijgers omdat de besluitvorming door de gemeenten achterwege blijft of doordat de energie en de inspiratie in het dorp wegvloeien. Maar er kleeft ook een risico aan de overname van de regie van de DOP's door gemeenten. Het maken van een DOP is een proces in en van het dorp om bewoners erbij te betrekken en erbij te houden. Door een te grote inmenging van de gemeente kan de situatie ontstaan dat traditionele verhoudingen worden hersteld van een gemeente die de verantwoordelijkheid naar zich toetrekt en een dorpsgemeenschap die dat bevestigt door de uitvoering van een DOP vooral bij de gemeente te leggen.

Kortom, de uitvoering van wensen en ideeën uit de DOP's zal nog meer aandacht dienen te krijgen.

5. Uitvoeren van DorpsOntwikkelingsPlannen

Beoogd resultaat

De VKKL ontwikkelt netwerk en start coördinatie DOP in uitvoering.

De uitvoering van ideeën en projectvoorstellen die bewoners in hun DOP opnemen is de uitkomst van een proces van bewoners, de gemeente en maatschappelijke instellingen zoals woningstichting, welzijnswerk en zorginstellingen. Diverse zaken kunnen bewoners zelf organiseren zonder daarvan afhankelijk te zijn van de andere twee partijen. Maar voor vele projecten uit een DOP heeft het dorp de hulp van de gemeente nodig. Van belang is dat gemeenten en welzijnsinstellingen geïnformeerd worden over de wijze waarop dorpen hierbij ondersteund kunnen worden.

In 2008 is de VKKL gestart met het Dorpennetwerk Limburg met 35 functionarissen van gemeenten en welzijnsinstellingen. In 2009 is dit dorpennetwerk gegroeid naar 45 deelnemers. In 2009 is vooral aandacht besteed aan de verschillen en overeenkomsten tussen dorps- en wijkcoördinatoren van gemeenten en de opbouwwerkers van gemeenten. Beide functies vervullen een belangrijke rol naar de bewonersorganisaties in dorpen. Tevens is een aanzet gemaakt met de veranderende positie van dorpsraden en het fenomeen zelfsturing. De ervaringen met zelfsturing geven ook antwoorden op de vraag hoe het dorp, de gemeente en instellingen uitvoering kunnen geven aan dorpsvisies en de realisatie van leefbaarheidsagenda's van DOP's.

Proeftuin “Zelfsturing” Peel en Maas en Valkenburg aan de Geul

In de gemeente Helden (vanaf 1-1-2010 Peel en Maas) werd vanaf eind negentiger jaren gewerkt aan zelfsturende gemeenschappen. De kern van zelfsturing is dat de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het gemeenschapsleven in het dorp bij bewoners zelf komt te liggen en dat de overheid (gemeente) en maatschappelijke organisaties een rol aannemen van ondersteunen, faciliteren en stimuleren. Zelfsturing gaat er van uit dat bewoners altijd ergens bij betrokken zijn en dat mensen iets voor elkaar willen betekenen. Zelfsturing is geen doel op zichzelf, maar een weg naar gemeenschapsontwikkeling. Wanneer het gaat om uitvoering van DOP-projecten of welk ander bewonersinitiatief, dan is het niet de gemeente of maatschappelijke organisatie die werkt aan de oplossing, maar de bewoners worden in staat gesteld om zelf aan de slag te gaan. Ook voor dorpsoverleggen is het van belang om voortdurend te zorgen dat bewoners betrokken blijven bij de realisering van de gewenste oplossingen en dat de kwaliteiten van bewoners worden ingezet. Met medewerking van de Provincie Limburg is in mei 2009 begonnen met de proeftuin Zelfsturing in Peel & Maas en Valkenburg aan de Geul. Het doel van de proeftuin luidt: “Het versterken van de leefbaarheid in alle kernen en wijken in de gemeente Peel en Maas en de gemeente Valkenburg aan de Geul en het versterken van het zelfregisserende vermogen van burgers. Het proces en de gebruikte methoden en technieken in beide gemeenten worden in beeld gebracht en de VKKL is vooral actief met het over dragen van de resultaten van de proeftuin provinciebreed. De zeven deelnemende partijen in deze proeftuin zijn de gemeenten Peel en Maas en Valkenburg aan de Geul, de Provincie Limburg, de welzijnsorganisaties Trajekt en Vorkmeer, de faculteit Sociale Studies van de Hogeschool Zuyd en de Vereniging Kleine Kernen Limburg.

6. Witte Vlekkenplan

Beoogd resultaat

Drie nieuwe bewonersorganisaties in dorpen en aanzet tot kleine kernenbeleid in twee gemeenten.

Er zijn in diverse Limburgse dorpen in 2009 nieuwe bewonersorganisaties opgericht o.a. in Arcen, Velden, Heijen. In veel gemeenten worden initiatieven van bewoners gestimuleerd terwijl andere gemeenten hierin terughoudend zijn. Sommige gemeenten organiseren zelf een dorpsplatform of kernoverleg zoals de gemeente Beesel en Sittard-Geleen. De gemeentelijke herindelingen zijn ook een stimulans om dorpsraden op te richten. In samenwerking met KNHM zijn met name activiteiten ontplooid om in Zuid-Limburg eveneens bewonersorganisaties te stimuleren.

In het eerste kwartaal zijn in de gebiedscommissies van Maastricht – Mergelland en Westelijke Mijnstreek presentaties gegeven. Tevens zijn contacten gelegd met en/of bijeenkomsten georganiseerd in: Buchten, Grevenbicht, Obbicht, Wijkraad Born-West, Hoensbroek/Aldenhof, Ransdaal, Jabeek, Bingelrade en Eys-Wittem. In de gemeente Sittard-Geleen vormen de kernoverleggen actieve bewonersorganisaties die ook in staat zijn om een eigen route uit te stippelen. In Valkenburg aan de Geul wordt door bewoners, gemeente en welzijnsstichting Trajekt veel werk verzet in de ontwikkeling van zelfsturende gemeenschappen (zie proeftuin). De dorpen Itteren en Borgharen van de gemeente Maastricht beschikken eveneens over dorpsraden. Ook in de regio Zuid-Limburg is sprake van een toename van bewonersinitiatieven. Deze initiatieven leiden niet altijd tot de oprichting van permanente bewonersorganisaties of dorpsoverleggen.

7. Provinciaal Kleine Kernenbeleid

Beoogd resultaat

Afronding notitie “agenda 2020” + evaluatie provinciaal kleine kernenbeleid.

De bouwstenen voor de “agenda kleine kernen 2020” zijn in het eerste kwartaal door de werkgroep en de contactgroep van statenleden aangedragen. De publicatie van deze bouwstenen in een notitie staat gepland voor het PlattelandsParlement 2010 op 29 oktober. Tijdens het PlattelandsParlement wordt ook terug gekeken op de afspraken van het PlattelandsParlement 2008.

8. Dorpsommetjes

Beoogd resultaat

Ontwikkeling door bewonersorganisaties van 3 ommetjes.

Het project “Maak eens een ommetje” stimuleert mensen in het maken van een ommetje in het natuurlijke landschap in hun directe leefomgeving. Het project doet een beroep op de creativiteit en lokale inzet van bewoners om zelf ommetjes te bedenken en realiseren in het gebied waar zij wonen. Hierdoor worden actief burgerschap en eigen verantwoordelijkheid voor de leefomgeving gestimuleerd.

Van de 3 pilots waarin de IKL en VVKL samen werkten zijn er 2 gerealiseerd. De uitvoering van de ommetjes is gerealiseerd door bewoners en hun organisaties en zijn daarbij ondersteund door IKL of VKKL. Het derde ommetje in Echt stukt in de uitvoering helaas nog op mogelijkheden voor overpad. Hierdoor neemt ook het enthousiasme van de lokale partners af. Op dit moment wordt gezocht naar mogelijkheden om dit vlot te trekken, zodat dit in 2010 toch kan worden gerealiseerd.

9. “Thuis in het Groen”

Beoogd resultaat

De VKKL neemt deel aan pilotproject Jabeek en maakt evaluatie met het oog op toepassing van de methode elders in de provincie en het land.

Bewoners zijn belangrijke dragers voor het behoud en beheer van het landschap. Hoe kunnen we de betrokkenheid van bewoners versterken? Kan burgerparticipatie in het landschap zorgen voor meer draagvlak voor natuur en landschap? Limburg is één van de 3 provincies waar een pilot wordt uitgevoerd volgens nieuw ontwikkelde Ecovast-methode. De methode maakt het mogelijk dat bewoners het landschap beschrijven. In maart 2009 is de methode toegepast in Jabeek door VKKL en IKL. In verschillende bijeenkomsten hebben bewoners aangegeven hoe ze hun landsschap waarnemen en waarderen. Vervolgens is

door bewoners geïnventariseerd wat zij belangrijk vinden op het gebied van landschap in hun woonomgeving.

Samen met de bewoners zijn aansluitend in vervolgsessies haalbare plannen gemaakt, er is overlegd met de gemeente, er zijn andere bewoners enthousiast gemaakt en het aantal projecten is verder uitgebreid. De projecten op het gebied van aanplant, groenbeheer, maar ook voorlichting en (natuur)activiteiten voor kinderen worden op dit moment uitgevoerd door IKL en (betrokken) bewoners.

De pilots van de Ecovast-methode in drie provincies zijn ondertussen geëvalueerd door Landschapsbeheer Nederland en gepubliceerd. Mede naar aanleiding van dit project is VKKL gevraagd een leefbaarheidsinitiatief te ondersteunen vanuit Jabeek en Bingelrade rond de toekomst van basisscholen en sportaccommodaties.

10. Steunpunt Gemeenschapsaccommodaties Limburg

De Provincie Limburg wil meewerken aan de ontwikkeling van een Steunpunt gemeenschapsaccommodaties Limburg. Dit Steunpunt is bestemd voor ondersteuning van al die vrijwilligers die in dorpen en wijken een gemeenschapsaccommodatie in de lucht houden. De besturen van gemeenschapshuizen hebben de handen vol aan de gedetailleerde regelgeving, de exploitatie en de financiën om het huis draaiende te houden. Deze besturen zien zich gesteld tegenover een groter wordend pakket van taken en verantwoordelijkheden.

In Limburg kunnen vrijwilligers van gemeenschapshuizen nog nergens terecht voor specifieke vragen over wet- en regelgeving, personeelszaken, inkoopkortingen, raamovereenkomsten met b.v. Buma, Sena, verzekeringen, fiscus en inkoop van energie. De VKKL pleit daarom voor de ontwikkeling van een Steunpunt voor de gemeenschapshuizen in de gehele provincie Limburg. In 2009 heeft de VKKL hiervoor een plan uitgewerkt en aan de provincie voorgelegd. De provincie wil hieraan meewerken mits de gemeenten eveneens bijdragen aan de exploitatie van de dienstverlening door het Steunpunt Gemeenschapsaccommodaties Limburg. Het plan voor het steunpunt wordt zodanig aangepast dat de continuïteit van dit steunpunt afhankelijk wordt van de dienstverlening die wordt uitgevoerd voor gemeenten en gemeenschapsaccommodaties. De verwachting is dat hierover in 2010 met de provincie overeenstemming wordt bereikt.

11. Bestuur en ontwikkeling

Bestuur 2009

Het bestuur kwam in 2009 voor de reguliere vergaderingen 10 keer bij elkaar. Daarnaast zijn bestuursleden veelvuldig op pad voor overleg met externe partijen, landelijke organisaties, dorpsinitiatieven, gemeenten en provinciale organisaties.

Samenstelling bestuur

Voorzitter: B.J.M. van Essen (Ben)

Secretaris: M.J.H. Janssen (Rinus)

Penningmeester: H.H.J. Janssen (Bart)

Leden:

- C.M.C. Reijnders-Seerden (Tiny)
- M.A.C. Dexters-Mijnes (Mariet)
- H.J.M. in de Braekt (Huub)
- H.L.A. Vestjens (Henk)
- P.M.W. Vanlier-Schers (Nelly)

Mevrouw Mariet Dexters die vanaf de oprichting van de VKKL deel uitmaakte van het bestuur heeft vanwege gezondheidsredenen haar bestuursfunctie voor de VKKL beëindigd.

Ondersteuning VKKL

Voor de uitvoering van de activiteiten en ondersteuning van het bestuur heeft de VKKL voor 2009 een dienstverleningsovereenkomst gesloten met Synthese. Deze werkzaamheden werden, in deeltijd, uitgevoerd door Alle Postmus, Erik Brugman, Piet Selen, Peter Capellen en Sjaak Sluiters.

Regiobijeenkomst

Jaarlijks trekt het VKKL-bestuur de regio in om ter plekke van dorpsraden te horen wat er speelt en waaraan bewonersorganisaties in dorpen behoefte hebben. Vorig jaar is een regiobijeenkomst gehouden in de gemeente Echt-Susteren op 27 april. Met vertegenwoordigers van de gemeente en welzijnswerk is hier gesproken over activiteiten en projecten van de dorpsraden in de gemeente Echt-Susteren, de effecten van bevolkingsdaling en de toekomstvisie van de VKKL. De aanwezige dorpsraden vonden dit een dermate zinvol overleg dat besloten is om met medewerking van het opbouwwerk een gemeentelijk dorpsraden overleg te starten.

Samenwerkingsprojecten en externe relaties

LVKK:

Namens de VKKL zit de voorzitter Ben van Essen in het Algemeen Bestuur van de Landelijke Vereniging Kleine Kernen, secretariaatsadres Dr. Grashuisstraat 8, 7021 CL Zelhem, tel. 0314-641331, e-mail: info@vkk.nl, site: www.lvkk.nl.

Platform Dorpshuizen.nl

Dit is een landelijk samenwerkingsverband van provinciale ondersteuningsorganisaties voor gemeenschapshuizen in dorpen. Het voornemen is om dit platform onder de vlag van de LVKK te brengen zodat een bundeling van krachten en kennis plaatsvindt op landelijk niveau.

Provincie Limburg

Namens het college van GS is mevrouw O. Wolfs, portefeuillehouder van het programma "Investeren in mensen" het eerste aanspreekpunt voor de VKKL en vanuit de ambtelijke organisatie was dat Anita Janssen in 2009.

Klankbordgroep Mobiele voorzieningen provincie Limburg

De VKKL, Tiny Reijnders, heeft deelgenomen aan de klankbordgroep die de provincie adviseerde in het onderzoek naar mobiele voorzieningen in kleine kernen.

Kennisplatform bewonersinitiatieven (www.kennisplatformbewoners.nl)

Samenwerkingsverband van Verenigingen Kleine kernen Noord-Brabant, Gelderland en Zuid-Holland; Stuurgroep: Ben van Essen en Projectgroep: Tiny Reijnders, Alle Postmus.

Proeftuin zelfsturing Helden en Valkenburg aan de Geul

Doel van dit project is het versterken van het zelfregisserend vermogen van bewoners in de dorpen van de regio Helden en de gemeente Valkenburg aan de Geul. De VKKL werkt hierin samen met gemeenten Helden, Valkenburg a/d Geul, Stichting Trajekt, Stichting Vorkmeer, Hogeschool Zuyd en de Provincie Limburg; Stuurgroep: Ben van Essen en Projectgroep: Sjaak Sluiters.

Alliantie VKKL-KNHM

VKKL en KNHM hebben hun samenwerking op 8 april 2009 bekrachtigd door een samenwerkingsalliantie aan te gaan. Beide organisaties vinden het wenselijk om bij de uitvoering van projecten nauwer samen te werken om op deze wijze bewonersgroepen en andere en vrijwilligersorganisaties effectiever te kunnen ondersteunen. Beide organisaties komen elkaar regelmatig tegen in hun werkveld. Beide organisaties richten zich o.a. op het versterken van de leefbaarheid van het platteland en de kleine kernen. Centraal daarbij staat het ondersteunen van burger- en vrijwilligersorganisaties die zelf de verantwoordelijkheid nemen bij de inrichting van de eigen sociale en fysieke leefomgeving.

KNHM en VKKL werken in het bijzonder samen in de projecten Witte Vlekkenplan en het Plattelandsparlement Limburg. Met het project "kern met Pit" stimuleert KNHM leefbaarheidsinitiatieven van bewoners. De laatste jaren worden uit de provincie Limburg relatief de meeste projectinitiatieven hiervoor ingediend.

IKL

De Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen en de VKKL werken samen aan de uitvoering van onderdelen van DOP's, dorpsommetjes en "Dorpen in 't Groen".

Zij Actief Limburg

Zij Actief is eveneens actief met het stimuleren van leefbaarheidsinitiatieven en het organiseren van thema-bijeenkomsten in de dorpen. Zij Actief is daarom een natuurlijke partner van de VKKL.

Vitaal kapitaal

De stichting Vitaal Kapitaal Limburg heeft als doel gepensioneerden de gelegenheid te geven om, op vrijwillige basis, hun kennis, kunde en ervaring in te zetten voor maatschappelijke doeleinden. Diverse dorpsraden maken hiervan gebruik voor het maken van een DOP.

Synthese/Vorkmeer

Synthese is de regionale welzijnsinstelling waarmee de VKKL jaarlijks afspraken maakt voor ondersteuning bij uitvoering van het activiteitenprogramma. Het secretariaat van de VKKL is gevestigd in het kantoor van Synthese te Horst. Alle Postmus en Sjaak Sluiters zijn in dienst van Synthese. Piet Selen en Peter Capellen zijn in dienst van de regionale welzijnsinstelling Vorkmeer en hebben in 2009 eveneens projectmatig ondersteuning verleend aan de VKKL. De VKKL heeft geen onroerend goed en geen eigen personeel in dienst.

Financieel verslag VKKL 2009

Inkomsten 2009

	begroot	werkelijk
Subsidies 2009	114.000,00	113.760,00
LVKK Dorpommetjes	19.500,00	13.142,00
Abonnementen/contributies	8.000,00	6.240,00
Fondswerving/sponsors	30.500,00	23.233,00
Rente spaarrekening	0,00	212,28
Afboeking vordering gemeente Helden, subsidie	0,00	3.330,00-
Totaal	172.000,00	153.257,28

Uitgaven 2009

	begroot	werkelijk
Vitale dorpsorganisaties:	20.000,00	14.777,89
Organisatie VKKL:		
Communicatie	26.000,00	22.309,43
Scholing	11.000,00	2.000,00
Bestuur&ontwikkeling	6.000,00	22.287,02
Dorpendag	20.000,00	26.430,03
Maken DOP's	7.000,00	10.906,42
DOP in uitvoering	30.000,00	10.892,26
Witte vlekken	25.000,00	20.217,20
Provinciaal Kleine Kernenbeleid	14.000,00	2.570,91
Dorpsomm. Thuis groen	13.000,00	11.680,94
Steunpunt gemeensch.		4.470,62
PPL 2008		1.500,00
Totaal	172.000,00	150.042,72

Totaal inkomsten 2009	153.257,28
Totaal uitgaven 2009	150.042,72
resultaat 2009	3.214,56

Banksaldo 1-1-2009		9.295,03
Totaal inkomsten 2009	155.292,29	
Totaal uitgaven 2009	139.221,25	
Banksaldo 31-12-2009		16.071,04
		25.366,07

Inkomsten		155.292,29
Vorderingen per 31-12-2008		-33.130,00
Vorderingen per 31-12-2009		31.094,99
Totaal inkomsten 2009		153.257,28

Uitgaven	139.221,25
Schulden per 31-12-2008	-22.902,71
Geboekte schulden per 31-12-2009	33.724,18
Totaal uitgaven 2009	<u>150.042,72</u>

Geboekte schulden per 31-12-2009

Synthese	31.933,00
Het Communicatiehuis	1.653,08
Reiskosten bestuur	138,10
Totaal	<u>33.724,18</u>

Vorderingen per 31-12-2009 die de VKKL nog heeft uitstaan:

Provincie Limburg: eindafrekening subsidie 2008	6.813,00
LVKK dorpommetjes/dorpen in 't groen 2009	18.042,00
Nog te ontvangen contributie 2009	40,00
Rente spaarrekening	199,99
KNHM wittevlekkenplan eindafrekening	6.000,00
Totaal vorderingen per 31-12-2009	<u>31.094,99</u>

Jaarrekening VKKL per 31-12-2009

Activa		Passiva	
Vorderingen	31.094,99	Eigen vermogen	7.736,88
Banksaldo	25.366,07	Bestemmingsres.	15.000,00
		Schulden	33.724,18
Balanstotaal	<u>56.461,06</u>	Balanstotaal	<u>56.461,06</u>

Vermogenaansluiting	
Vermogen 01-01-2009	19.522,32
naar bestemmingsreserve	15.000,00
Bij resultaat	3.214,56
Vermogen 31-12-2009	<u>7.736,88</u>

Toelichting

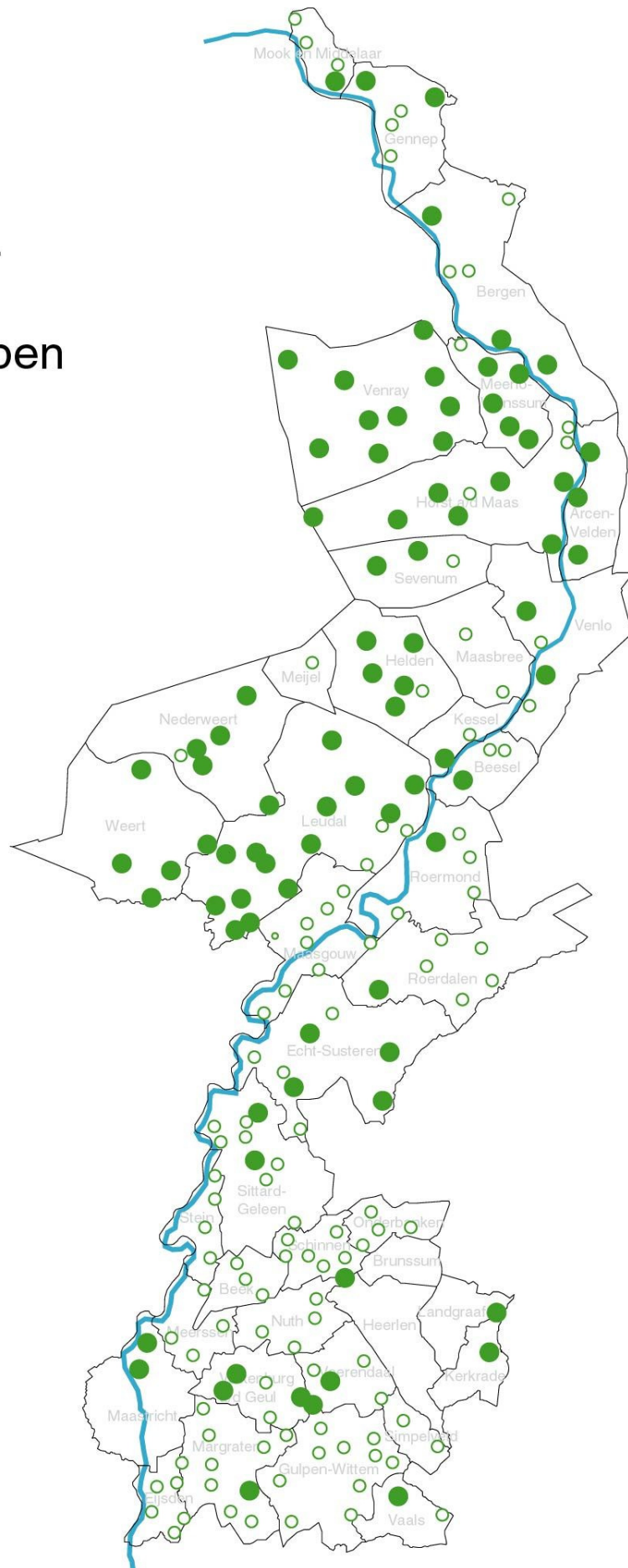
Verschillen begroting en gerealiseerde uitgaven

Met name de posten *Bestuur & ontwikkeling, DOP in uitvoering, Prov kleine kernenbeleid* laten grote verschillen zien in de begroting en werkelijke uitgaven. De kosten voor ontwikkeling van nieuwe projecten en externe contacten met landelijke en provinciale organisaties zijn geboekt onder 'bestuur& ontwikkeling'. De ontwikkeling van het project 'DOP in uitvoering' ontwikkelt zich anders dan begroot. De beoogde activiteiten verschuiven naar het project 'zelfsturing' (zie jaarverslag). De publicatie van het project Provinciaal Kleine kernenbeleid is verschoven naar 2010.

bestemmingsreserve

De VKKL wil in samenwerking met haar leden, jongerenwerk en andere Maatschappelijke Organisaties een dorpenkaravaan voorbereiden en uitvoeren. De karavaan brengt jongeren en leden van dorpsoverleggen uit verschillende dorpen en regio's met elkaar in contact. De dorpenkaravaan verzamelt goede ideeën en voorbeelden. De totale kosten van dit project zijn begroot op € 50.000,-. Een reservering voor dit project is nodig omdat het reguliere activiteitenbudget plus de beoogde cofinanciering niet toereikend zijn voor financiering van dit project.

- Leden VKKL
- Overige dorpen

Gemeenten die lid zijn van de VKKL

